

موک نوعی دوره آنلاین با هدف دسترسی آزاد از طریق وب و مشارکت در مقیاس بزرگ می باشد. دوره موک بطور معمول شبیه دوره دانشگاه می باشد ولی معمولاً گواهینامه معتبری برای گذاراندن دوره برای فراگیران صادر نمی شود البته با بررسی یادگیری میتوان گواهینامه ای هم صادر کرد.

بررسی انواع موکها و ارئه راهکار برای استفاده از موک در آموزش و پرورش ایران

۲. موک

1-2-تعریف موک

موک MOOC از حروف اول Massive Open Online Course گرفته شده است

به معنای لفظی دوره ی آنلاین باز و بزرگ.

موک نوعی دوره آنلاین با هدف دسترسی آزاد از طریق وب و مشارکت در مقیاس بزرگ می باشد. دوره موک بطور معمول شبیه دوره دانشگاه می باشد ولی معمولاً گواهینامه معتبری برای گذاراندن دوره برای فراگیران صادر نمی شود البته با بررسی یادگیری میتوان گواهینامه ای هم صادر کرد.

به اذعان کارشناسانی که در زمینه شبکه اجتماعی فعالیت می کنند موک اتصال شبکه های اجتماعی را کامل می کند. موک های ایجاد شده باعث تعامل فعال چند صد تا چند هزار دانش آموز می شود که با توجه به اهداف ، دانش قبلی و مهارت های یادگیری و منافع مشترک مشارکت آنها سازماندهی شده است. موک به طور کلی هیچ هزینه ای ندارد و هیچ پیش شرطی را هم نمی خواهد فقط کافی است دسترسی به اینترنت وجود داشته باشد. و تنها ملاک علاقه است نه انتظارات از پیش تعیین شده . موک ها هیچ مجوز رسمی لازم ندارند.[۱]

به طور کلی موک ها دو ویژگی مشترک دارند:

۱- دسترسی آزاد: شرکت کنندگان در این دوره ها نیاز به ثبت نام در مدرسه یا موسسه یا دانشگاه ندارند و نیازی به پرداخت پول هم ندارند.

۲- مقیاس پذیری: در دوره های سنتی یک درس برای تعداد محدودی از دانش آموز و معلم تعریف می شود ولی گستردگی موک میتواند تعداد نامحدودی از شرکت کنندگان را پشتیبانی کند.

موکها رایگان هستند، اما قابلیت سودآوری نیز دارند. بزرگترین شبکه آمریکایی موک، **کورسرا [2]**، میزبان دوره‌هایی از ۱۰۰ دانشگاه در سراسر دنیاست. این شبکه امیدوار است دوره‌های رایگان مشوقی برای مردم باشد تا در دوره‌های پولی نیز ثبت‌نام کنند. **تمامی آموزش‌های الکترونیک رایگان نیستند**، در برخی از دانشگاه‌ها، مدارک دوره‌های موک به عنوان واحدهای درسی پذیرفته می‌شود که می‌توانند در بازار کار ارزشمند شوند. اما همچنان مدارک دانشگاهی الکترونیک به دانشجویانی داده می‌شود که در دوره‌های پولی شرکت کرده‌اند. برخی از موک‌ها از شیوه‌های آموزش چندرسانه‌ای و بازی‌های تعاملی نیز استفاده می‌کنند.

2-2- مفاهیم کلیدی موک [3]

جدول ۱- مدل های مختلفی از موک از نظر گستردگی ، باز بودن ، آنلاین بودن را نشان می دهد

تفسیر های مختلف از این کلامات پیامدهای قابل توجهی در توسعه کسب و کار و آموزش گذاشته است

دو نوع موک بسیار مورد توجه هستند

xMOOCs

این نوع موک ها بر روی اندازه پذیری یا مقیاس پذیری دوره های آموزشی تاکید دارند. و کلا برداشت های کمی از بزرگ بودن ، بازبودن ، آنلایین بودن و دروه ی آموزشی دارند.(جدول ۱)

cMOOCs

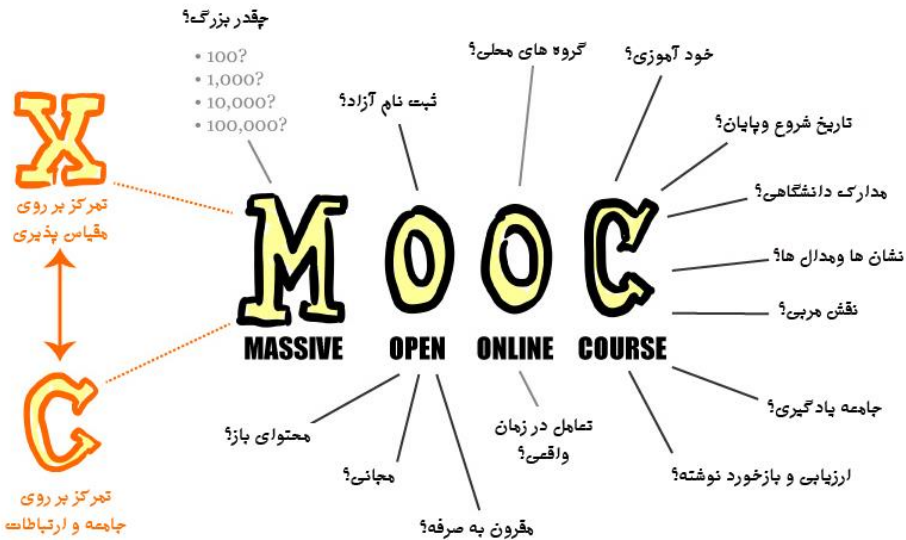
این نوع موک ها بر روی راوبط اجتماعی و ارتباطات انسانی تاکید دارند.[۲]

جدول ۱ - مدل های مختلف موک

cMOOCs		xMOOCs
جامعه و ارتباطات	بزرگ بودن [4]	ارائه مقیاس پذیری
دسترسی آزاد - مجوز	باز بودن [5]	دسترسی آزاد-مجوز محدود شده
یادگیری شبکه ای در قالب ها و سرویس های مختلف	آنلایین [6]	یاد گیری فردی در یک قالب واحد
توسعه شیوه های مشترک دانش و درک	دوره ی آموزشی [7]	بدست آوردن یک برنامه درسی شامل علم و مهارت

برای درک بهتر این مطلب به شکل زیر دقت کنید
این شکل که حق انتشار آن از متیوپلورد [8] است به خوبی تفاوت بین xMOOCs و cMOOCs را نشان می دهد.

تفسیر تک تک حروف کلمه موک

در شکل ۱ سوالاتی که ممکن است در رابطه با یک موک مطرح شود نشان داده شده است و این تصویر گویای تنوع بسیار زیاد دوره های آموزشی آنلاین باز و بزرگ می باشد

3-2 رویکردهای آموزشی موک

موک ها با مباحث گسترده در سراسر رویکرد های آموزشی و یادگیری موسسات تحریک شده اند. رویکرد اصلی موک خیلی شبیه به دوره های آموزش از راه دور آنلاین است و به طور کلی تولیدات ویدیویی، منابع نوشتاری و ارزیابی های الکترونیکی با بازخوردهای خودکار است.

هر چند در ابتدا موک ها ماهیت اجتماعی یادگیری با ارزش نهادن به دانش آموزان، علم موجود و تجربه در این دوره ها با استفاده از دوره های آموزشی

جایگزین را در بر گرفت ولی فرصت های بیشتری برای بررسی این موضوع در آینده وجود دارد. جدول ۲ رویکردهای آموزشی، برخی از جنبه های مختلف ارائه شده توسط موک ها را نشان می دهد.

جدول شماره ۲- رویکردهای آموزش موک

فرصت های اورژانسی	عمده	بعد آموزشی
طراح آموزشی، تسهیل و همکاری یادگیرنده	سخنران یا مدرس	نقش علمی
ارزشیابی خودکار و یکسان و نمونه کار های معتبر معلم	معلم ارزیاب امتحانات و مقالات	ارزیابی
برنامه درسی خاص یادگیرنده با استفاده کامل از منابع آموزشی باز و ارتباطات آنلاین	محتوای معلم، وظایف مشخص	طراحی درس

1-3-2 نقش علمیموک:

بسیاری از سخنرانی و آموزش شرکت های بزرگ می تواند به این شیوه برگزار شود که خود نوعی مکمل جلسات چهره به چهره با مخاطبان است و استفاده آن در کلاس درس امکان جالبی برای خلق نوآوری به وجود می آورد. از لحاظ طراحی آموزشی نیز می توان انتخاب های متعددی داشت از کنترل کامل بر یادگیرنده و موضوع تحت پوشش که بسیار تجویزی است تا مواردی که ممکن است یادگیرنده درجه بالایی از مالکیت و کنترل بر مهارت ها و تخصص های خود

را انتخاب کند و از خدمات ، ابزار ها و جوامع یادگیری و حتی افراد خارج از آن نهاد ارتباط برقرار کند.

2-3-2. ارزیابی موک:

برای ارزیابی فرصت های قابل توجهی برای تغییر روش وجود دارد. حرکتی بدور از آزمون و نوشته های معمولی که نمونه بارز آن نمونه کارهای الکترونیکی [9] است. این نمونه کار الکترونیکی می تواند شامل ارزیابی همسالان نیز باشد. برای ارزشیابی همسالان دانش آموزان می توانند از نمونه کار درستی که معلم قبلا آماده کرده است استفاده کنند. پس از آزمون از طرف موک به آنها درجه داده می شود. معلم در اینجا نقش ارزیاب فعالیت های دانش آموز را دارد و این کار را از طریق همان شبکه ای که دانش آموز در آن فعالیت می کند پیگیری می نماید.

حتی موک ها می توانند به گونه ای طراحی شوند که به صورت خود کار دانش آموز را ارزشیابی نمایند و دانش آموز نتیجه فعالیت خود را در هر لحظه مشاهده کند.

در تحقیقی که توسط دانشگاه استنفورد [10] صورت گرفت قابل توجه ترین دانش آموزان کسانی بودند که بدون در نظر گرفتن ارزیابی درگیر دوره ی آموزشی شدند. [۳]

2-3-3 . طراحی درس:

هدف از استفاده از موک ها ممکن است تسهیل یادگیری باشد همچنین ممکن است تغییر نقش یادگیرنده باشد. انتظاراتی که از موک داریم این است که یادگیری

بر اساس یادگیری مشارکتی از طریق شبکه باشد که این فراتر از مرزهای یک نهاد آموزشی است. یعنی تبدیل دانش آموز به یک یادگیرنده مادام العمر. در این راستا محتوا می تواند متمرکز باشد یا کاملا باز، معلم می تواند فعالیت ها را کنترل کند یا بدون کنترل باشد و معلم می تواند وظایف دانش آموز و تکلیف ها را به طور مشخص تعیین کند یا اینکه او را آزاد بگذارد. تا به هرطریقی که می تواند نمره کامل را در آزمون بیاورد.

4-2-4- فواید موک

- 4-2-4-1 یادگیری در یک محیط غیررسمی یا یک شرایط غیر رسمی رخ میدهد و دانش آموز محدودیت های کلاس را ندارد.
- 4-2-4-2 همه کار، افکار و آموزش می تواند به اشتراک گذاشته شود، و توسط همه شرکت کنندگان نقد و مشاهده شود.
- 4-2-4-3 تمام آن چیزی که برای شرکت در دوره مورد نیاز است اتصال به اینترنت می باشد.
- 4-2-4-4 دانش آموزان میتوانند تکالیف خود را در زمانی که خودشان دوست دارند و بازه ی گسترده بیشتری انتخاب کنند و انجام دهند.
- 4-2-4-5 دوره موک برای علاقه مندان رایگان می باشد.
- 4-2-4-6 یک دوره موک می تواند با استفاده از ابزار رایگان در اینترنت با هزینه کم توسط مربی راه اندازی شود.
- 4-2-4-7 شرکت کنندگان مجبور به ثبت نام در موسسه میزبان دوره موک نیستند.

4-2-8 انعطاف پذیری یک دوره موک اجازه می دهد تا زمانی که در دسترس باشد فراگیر در آن شرکت کند.

4-2-9 افزایش مهارت دیجیتال و شبکه های اجتماعی و... دوره های موک پتانسیل آموزشی زیادی دارند، دانشگاه های بزرگ جهان دوره های موک را با اشتیاق بیشتری بر گزار می کنند.

10-4-2 آموزش الکترونیک می تواند تهدیدی برای آموزش، آن طور که آن را می شناسیم باشد...

پیتر نوریگ [11] یکی از پیشگامان موک می گوید: "شانس تجربه کردن آموزش تک به تک در دوره های آنلاین بیشتر از یک کلاس درسی پرجمعیت است." هم چنین، فرم های آنلاین به کاربران اجازه می دهد در لحظه مشکلاتشان را با بقیه دانش آموزان مطرح کنند.

11-4-2 داده های انبوه حاصل از آموزش الکترونیک می تواند با ارزش

باشد

میلیون ها نفر در دوره های آنلاین، تست ها و اپلیکیشن ها ثبت نام کرده اند، و از آن جا که همه جواب های درست و آزمون های رد شده مستند می شوند، یک حجم عظیمی داده جمع آوری می شود. این 'تجزیه و تحلیل های آموزشی' می تواند به معلمان کمک کند بینشی بازتر و درکی عمیق تر از آموزش به طور کل به دست آورند.

. 5-2 مضرات موک

1-5-2 امکان انحراف دانش آموزان از موضوع اصلی وجود دارد.

چون نمی توان کنترل کاملی بر نحوه ی عملکرد دانش آموزان داشت امکان اینکه دانش آموز درحین استفاده از یک موک به دنبال سرگرمی های دیگر برود وجود دارد.

2-5-2 ساختار مشخصی وجود ندارد.

دانش آموزان معمولاً به ساختار رسمی عادت کرده اند و اگر به صورت ناگهان قرار باشد آموزش آنها به شکل موک ارائه شود بازدهی لازم را نخواهد داشت

2-5-3 ارتباط با گروه های سنی مختلف

این امر در ارتباطات عادی دانش آموز با همسالان خود تاثیر گذار است [۴]

2-5-4 همه موافق نیستند که از همه ظرفیت های خود استفاده می کند...

برخی از منتقدان می گویند محیط کامپیوتری، استقلال فکری و جلوه های خلاقانه را سرکوب می کند. برخی دیگر نیز به این نکته اشاره می کنند که هرچند در تئوری، موک می تواند برای دانش آموزان محروم خدمات تحصیلی ارائه دهد، اما تا امروز تقریباً همه شرکت کننده ها در دوره های آنلاین از قشر تحصیل کرده و از کشورهای توسعه یافته بوده اند.

2-6 معرفی چند نمونه از دوره های معروف موک در دنیا

1-6-2 کورسرا: [12]

یک شرکت فناوری آموزشی انتفاعی که توسط کسانی چون دافنی کالر [13] از دانشگاه استنفورد تاسیس شده است و در مانتین ویو [14]، کالیفرنیا واقع است. به دلیل تحریم های آمریکا علیه ایران، دانشجویان ایرانی امکان شرکت در دوره های آنلاین کورسرا را ندارند.

کورسرا میزبان دوره هایی از ۱۰۰ دانشگاه در سراسر دنیا است معادل بریتانیایی کورسرا، فیلوچرلرن [15] است که هم اکنون نیمی از ۴۰ دانشگاه برتر بریتانیا دوره هایی را از طریق این پلتفرم ارائه می دهند

2-6-2.

[16]

ای دی ایکس

edX یک پلت فرم باز و غیرانتفاعی است که توسط دانشگاه هاروارد [17] و انستیتوی تکنولوژی ماساچوست ([18] ام آی تی) راه اندازی شده است. این

سرویس، دوره‌های آموزشی آنلاین و رایگانی که توسط دانشگاه‌ها و موسسه‌های آموزشی مختلف ارائه می‌شود را در اختیار علاقه‌مندان قرار می‌دهد. در دسترس بودن دوره‌های آموزشی برای تمامی سنین و اهالی تمامی کشورها از اهدافی است که edX قصد دارد به آنها دست پیدا کند؛ این شعار را سرلوحه کارش قرار داده است:

«آینده تحصیلات آنلاین؛ برای همه، همه‌جا و در همه وقت.»

همچنین در پایان بعضی از کلاس‌ها هم، در صورت دریافت نمره قبولی، گواهی‌نامه پایان دوره به شرکت‌کننده‌ها ارائه می‌شود.

<http://mooc.org/> سایت دیگری است ای دی ایکس به تازگی راه اندازی کرده است و پیش بینی می‌شود در آینده ی نزدیک به پر مخاطب ترین موک در جهان تبدیل شود

2-6-3

یوداسیتی [19]

یک نهاد آموزشی است که جهت همگانی کردن آموزش تأسیس شده

است. یوداسیتی با سرمایه‌ی شخصی ۳۰۰ هزار دلاری سباستین ترون [20] یونا نهاده شد. از مه ۲۰۱۲، یوداسیتی دارای شش دوره‌ی آموزشی فعال می‌باشد.

شما می توانید لیست برترین موک های جهان را در سایت زیر مشاهده کنید

<https://www.mooc-list.com/>

5-6-2 معرفی دوره های موک در ایران

در هیچ یک از دانشگاه های ایران دوره های موک بصورت گسترده وجود ندارد، بیشتر بصورت جزئی و مقطعی به همت یک استاد یا دانشجوی دلسوز برگزار شده . مانند [سایت مکتبخانه \[22\]](#) که در آن فیلم هایی از تدریس اساتید دانشگاه صنعتی شریف وجود دارد و دانشجویان می توانند از آن استفاده کنند ولی این سایت ویژگی تعاملی بودن را ندارد. این سایت خود زیر مجموعه ای از سایت بزرگ و موفق [خان آکادمی \[23\]](#) است .

برخی دیگر از سایت ها در ایران وجود دارد که توسط افرادی با اطلاعات تخصصی اداره می شوند و جلب مخاطبان موفق بوده اند ولی هیچ کدام را نمی توان به عنوان یک نمونه کامل از موک معرفی کرد .

<http://raveshtadris.com/> سایت روش تدریس

<http://bahrapoor.com/> آموزش سخنرانی

7-2 نتایج و بحث روی نتایج

1-7-2 چند راهکار ساده و عملی برای شروع فرهنگ سازی استفاده از

موک ها برای معلمان ایرانی

- معلمان قبل از شروع کلاس از تدریس خود فیلم برداری کنند و آن را در اختیار دانش آموزان قرار دهند.
- برای اینکار، معلمان در زمانی که مدارس تعطیل است، تمام یا قسمتی از جلسات درسی را در مقابل دوربین اجرا کنند و آنها را ضبط نمایند. با شروع سال تحصیلی در هر جلسه معلم فیلم درس جلسه بعد را در اختیار دانش آموز قرار می دهد این کار می تواند از طریق سی دی یا به اشتراک گذاشتن فیلم در سایت هایی نظیر [آپارات \[24\]](#) باشد. دانش آموزان در خانه این فیلم ها را با توجه به میل خود و زمان مناسب مورد نیاز یادگیری خودشان می بینند . و جلسه آینده برای رفع اشکال وارد کلاس می شوند نه برای یادگرفتن درس
- با این شیوه جای تدریس و تکلیف در کلاس و خانه عوض می شود و حالت خوشایندی را برای دانش آموز فراهم می کند.
- معلمان می توانند آزمون های هفتگی را به صورت آنلاین برگزار کنند برای اینکار سایت های بسیاری این امکانات را به صورت رایگان در اختیار معلمان قرار می دهند و حتی می توانند از نرم افزار های آزمون ساز برای این کار استفاده کنند . همکنون این شیوه به صورت محدود در برخی مدارس ایران اجرا می شود.
- این ها راه های بسیار ساده برای شروع استفاده و ایجاد موک های حرفه ای در ایران است.

۳. نتیجه گیری

با توجه یافته‌های محققان مختلف آنچه مشخص است این است که آموزش از طریق موک‌ها به سرعت در حال گسترش است و طرفداران بسیار زیادی هر روز به آن اضافه می‌شود.

برای رشد و گسترش دانش در داخل کشور باید از شیوه‌های جدید آموزشی به صورت آگاهانه استفاده کنیم تا آموزش و پرورش از حالت خمودگی و کسالت به سمت خلاقیت و شادابی پیش برود گذشته از مضرات احتمالی که این شیوه ممکن است داشته باشد باید از همکنون که این شیوه در ایران زیاد رایج نشده است آسیب‌ها و چالش‌های آن بررسی شود، و برای استفاده بهینه از آن اقدام شود. به عنوان مثال

- کاملاً مشخص شود جایگاه این آموزش نسبت به آموزش رسمی کجاست و وزارت آموزش و پرورش و آموزش عالی باید چه موضعی در مقابل این پدیده بگیرد
  - چگونه فرهنگ استفاده از موک‌ها را در بین معلمان، اساتید، دانشجویان و دانش‌آموزان ایرانی رواج دهیم
- وسولاتی از این دست که نیاز به کارهای تحقیقاتی بیشتری دارد

منابع

[1]- Alexander McAuley, Bonnie Stewart, George Siemens and Dave Cormier., 2010 , The MOOC Model for Digital Practice.

[2]- Li Yuan., Stephen Powell., Bill Olivier., 2014, Beyond MOOCs: Sustainable Online Learning in Institutions

[3]- René F. Kizilcec., Chris Piech., Chris Piech., Emily Schneider., 2013, Deconstructing Disengagement: Analyzing Learner Subpopulations in Massive Open Online Courses.

[4]- Jenny Mackness, Sui Fai John Mak, Roy Williams, The Ideals and Reality of Participating in a MOOC

درسنامه www.darsnameh.com [1] MOOC: [Massive Open Online](#)

[Course](#) [2] [Coursera](#) [3] MOOC: Massive Open Online

[Course](#) [4] [Massive](#) [5] [Open](#) [6] [Online](#) [7] [Course](#) [8] [Mathieu Plourde](#) [9] e-

portfolio [10] Stanford University [11] Peter Norvig [12] Coursera
: www.coursera.com [13] Daphne Koller [14] Mountain
View [15] Futurelearn [16] EDX : www.edx.org [17] Harvard University [18] MIT:
Massachusetts Institute of Technology- [19] UDACITY
: www.udacity.com [20] Sebastian Thrun [21] ACADEMIC ROOM
: <http://www.academicroom.com> [22] <http://maktabkhooneh.org/> [23] <http://khanacademy.org/>
یک موک است که توسط سلمان خان که ساکن و متولد آمریکا است تاسیس شده است
[24] www.aparat.com است

[share_box]

<http://raveshtadris.com/?p=3167>

پایان

ممنون که این مقاله را مطالعه کردید
برای ادامه ی دوستی ها
هدیه سایت روش تدریس را بپذیرید
فایل های صوتی به همراه کتاب

به صورت رایگان به ایمیل شما ارسال می شوند
برای عضویت و دانلود فایل ها روی لینک زیر کلیک کنید

<http://raveshtadris.com/>

به جمع هزاران عضو باشگاه مدرسان سایت روش تدریس خوش آمدید